

Elprisskillnader i Sverige är motiverade

Svenska Dagbladet den 25 mars 2013

Det låter betryggande när It- och energiminister Anna-Karin Hatt på Brännpunkt den 21/3 förtydligar regeringens ambition att se till så att Sverige har en integrerad och välfungerande elmarknad. Men vi undrar vad som menas med att åtgärder ska kunna vidtas för att minska omotiverade elprisskillnader mellan elområden.

På en välfungerande, konkurrensmässig elmarknad uppstår prisskillnader till följd av att flaskhalsar i elnätet begränsar flödet och därmed handeln med el. Alla prisskillnader är därför motiverade av kapacitetsbrist i elöverföringen. Elpriserna utgör de signaler som producenter och nätägare behöver för att företa affärsmässiga investeringsbeslut. Om regeringen anser att elmarknaden lider av bristande konkurrens eller fungerar dåligt av andra orsaker, är det bättre att angripa problemet direkt än att ingripa i prisbildningen genom att påtvinga Svenska Kraftnät att garantera artificiell nätkapacitet på marknaden.

Ett problem som har uppmärksamats av regeringens utredare är att det är svårt för elintensiva företag och andra konsumenter att säkra sig mot prisskillnader mellan elområden. Orsaken är att marknaden för denna typ av finansiella kontrakt är underutvecklad. Regeringen har föreslagit att Svenska Kraftnät ska stå som motpart till de aktörer som vill köpa prissäkring och på så sätt få igång marknaden. Förslaget har dock kritiserats av tunga remissinstanser som Energimarknadsinspektionen och Konkurrensverket. Även Svenska Kraftnät är emot att sälja prissäkring på grund av sin monopolställning i elnätet. Vi anser tvärtom att Svenska Kraftnät:s monopolmakt utgör ett argument för att just de ska sälja prissäkringskontrakt.

Svenska Kraftnät gör så kallade flaskhalsvinster på att köpa el i områden med lågt pris, transportera den och sälja elen i områden med högt pris. En nätägare med monopolmakt kan höja flaskhalsvinsten genom att bjuda in för lite nätkapacitet på elmarknaden. Förvisso minskar då försäljningen, men detta kompenseras genom att prisskillnaderna ökar och därmed vinsten på resterande försäljning. Svenska Kraftnät är alltså en aktör på den konkurrensutsatta marknaden, och med en hög grad av marknadsmakt eftersom de har inflytande över handeln mellan elområden.

Prissäkringskontrakt innebär att Svenska Kraftnät säljer en del av sin nätkapacitet på förhand. Det blir därmed mindre lönsamt att driva fram omotiverade prisskillnader mellan elområden. Genom att tvinga Svenska Kraftnät att sälja en viss andel prissäkringskontrakt begränsar man deras incitament att utnyttja monopolmakt i elnätet.

Man får förmoda att Svenska Kraftnät i dagsläget inte utnyttjar sin monopolställning för att driva upp flaskhalsvinsterna, inte minst eftersom Svenska Kraftnät är ett statligt och reglerat affärsverk. För utomstående är det emellertid svårt att avgöra i vilken utsträckning Svenska Kraftnät utnyttjar marknadsmakt. En reform som siktar till att minska Svenska Kraftnät:s marknadsmakt bidrar därför till att bibehålla eller till och med stärka förtroendet för Svenska Kraftnät som oberoende systemoperatör.

Sammanfattningsvis anser vi att regeringens förslag om att Svenska Kraftnät ska tvingas sälja prissäkringskontrakt är värt att utreda vidare. Det kan vara en viktig pusselbit för att uppnå regeringens målsättning om en välfungerande och förtroendeingivande elmarknad.

Sven-Olof Fridolfsson

fil. dr. Institutet för Näringslivsforskning

Pär Holmberg

docent Institutet för Näringslivsforskning

Thomas Tangerås

docent Institutet för Näringslivsforskning